

Határozatok Tára

MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK ÁLLÁSFOGLALÁSA
Az ismertetés napja: 2014. szeptember 24.¹¹

C-376/14. PPU. sz. ügy

**C.
kontra
M.**

(a Supreme Court [Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás — A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — 2201/2003/EK rendelet — A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i hágai egyezmény — A gyermek »szokásos tartózkodási helyének« fogalma szülei válását követően — Gyermek másik tagállamba történő jogszerű elvitele — Jogellenes visszatartás”

I – Bevezetés

1. Egy francia–brit házaspár elvált. Van egy kisgyermekük. Francia bírósági ítélet alapján az anya magával viszi a gyermeket Franciaországból Írországba. Hét hónappal később ezt az ítéletet egy francia fellebbviteli bíróság hatályon kívül helyezi, és elrendeli, hogy a gyermek maradjon az apjával. Az anya nem viszi vissza a gyermeket.
2. Hol van és hol volt a gyermek szokásos tartózkodási helye? Jogellenes visszatartás formájában sor került-e jogellenes elvitelre? A Supreme Court (legfelsőbb bíróság, Írország) ezekkel a kérdésekkel szembesül a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel összefüggésben.
3. Közismert, hogy az uniós jogrendben a 2201/2003/EK tanácsi rendelet,² más néven a Brüsszel IIa. rendelet rendelkezik a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról. Hasonlóképpen közismert, hogy a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet égisze alatt elfogadott, a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i egyezmény³ (a továbbiakban: 1980. évi Hágai Egyezmény) rendelkezik a gyermek visszavitelére irányuló eljárásról.
4. A 2201/2003 rendelet 11. cikkében található az uniós jogalkotó arra adott válasza, hogy hogyan kell meghatározni e két jogi eszköz viszonyát. Az 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003 rendelet közötti határvonalon mozgó jelen ügy tárgya e rendelkezés értelmezése, valamint az, hogy hogyan viszonyul egymáshoz a 2201/2003 rendelet és az 1980. évi Hágai Egyezmény.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i rendelet (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű kiadása 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítés: HL L 82., 2013. március 22., 63. o.).

3 — Elérhető: <http://www.hcch.net/upload/conventions/txt28en.pdf>; kihirdette az 1986. évi 14. törvényerejű rendelet

II – Jogi háttér

A – Az 1980. évi Hágai Egyezmény

5. Az 1980. évi Hágai Egyezmény 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az Egyezmény célja

- a) biztosítani a bármelyik Szerződő Államba jogellenesen elvitt vagy ott elrejtett [helyesen: visszatartott] gyermekek azonnali visszajuttatását [helyesen: visszavitelét];

[...]”

6. A hivatkozott Egyezmény 3. cikke értelmében:

„A gyermek elvitele vagy elrejtése [helyesen: visszatartása] jogellenes, ha az

- a) sérti az azon Szerződő Állam jogrendszere szerint egy személynek, egy intézménynek vagy bármilyen más szervnek – akár együttesen, akár külön-külön – juttatott felügyeleti jogot, amelyben a gyermeknek az elvitelét vagy elrejtését [helyesen: visszatartását] közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye volt; és
- b) ezeket a jogokat az elvitel vagy elrejtés [helyesen: visszatartás] időpontjában – együttesen vagy külön-külön – gyakorolták vagy azok gyakorlásában éppen az elvitel vagy elrejtés [helyesen: visszatartás] akadályozta meg az arra jogosultakat.

Az a) pontban említett felügyeleti jogosultság keletkezhet különösen jogszabály, bírói vagy államigazgatási határozat, vagy az azon Állam joga szerint joghatással bíró egyezség alapján.”

7. Az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ha a gyermek jogellenes elvitelének vagy elrejtésének [helyesen: visszatartásának] a 3. cikk szerinti esetében a gyermek jogellenes elvitelétől vagy elrejtésétől [helyesen: visszatartásáról] az eljárásnak azon Szerződő Állam igazságügyi vagy államigazgatási szervei előtti megindításáig, ahol a gyermek van, egy évnél kevesebb idő telt el, az érintett hatóság haladéktalanul elrendeli a gyermek visszavitelét.

Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is elrendeli a gyermek visszavitelét, ha az eljárást az előző bekezdésében említett egyéves határidő lejártá után indították, kivéve, ha bizonyítják, hogy a gyermek már beilleszkedett új környezetébe.

Ha a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve okkal hiheti, hogy a gyermeket egy másik Szerződő Államba vitték, az eljárást felfüggesztheti vagy a [helyesen: gyermek visszavitelére irányuló] kérelmet elutasíthatja.”

8. A hivatkozott Egyezmény 13. cikke a következőt tartalmazza:

„Az előző cikkben foglalt rendelkezések ellenére a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az azt ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja, hogy

- a) a gyermek felett felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv az elvitel vagy elrejtés [helyesen: visszatartás] időpontjában nem gyakorolta ténylegesen e jogokat, illetve előzetesen vagy utólag hozzájárult az elvitelhez vagy elrejtéshez [helyesen: visszatartáshoz], vagy

- b) a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki, vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtené számára.

Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is megtagadhatja a gyermek visszavitelének elrendelését, ha úgy találja, hogy a gyermek ellenzi a visszavitelét, és elérte már [helyesen: azt az életkort és] az érettségnek azt a fokát, amikor nézetei már számításba veendők.

Az e cikkben meghatározott körülmények mérlegelése során az igazságügyi vagy államigazgatási szervek figyelembe veszik a gyermek szociális hátteréről a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti Központi Hatóság, vagy más – hatáskörrel bíró – hatóság által szolgáltatott információt.”

9. Az 1980. évi Hágai Egyezmény 16. cikke az alábbiakat írja elő:

„A gyermeknek a 3. cikk értelmében vett jogellenes elviteléről vagy elrejtéséről [helyesen: visszatartásáról] szóló értesítés kézhezvételét követően annak a Szerződő Államnak az igazságügyi vagy államigazgatási szervei, ahová a gyermeket vitték, vagy ahol a gyermeket elrejtették [helyesen: visszatartották], mindaddig nem döntenek a szülői felügyeleti jog érdemét illetően, amíg nem születik határozat arról, hogy a gyermeket az ezen Egyezmény szerinti eljárásban nem kell visszavinni; feltéve, hogy az ezen Egyezmény szerinti kérelem az értesítés kézhezvételétől számított ésszerű időn belül megérkezik.”

10. Az 1980. évi Hágai Egyezmény 19. cikke az alábbiakat állapítja meg:

„A gyermek visszaviteléről az [1980. évi Hágai] Egyezmény szerinti eljárásban hozott határozat nem tekinthető a szülői felügyeleti jog érdemében való döntésnek.”

B – Az uniós jog

11. A 2201/2003 rendelet (17) preambulumbekzdése a következőképpen szól:

„A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében a gyermek visszavitelét haladéktalanul el kell érni, és ebből a célból az 1980. október 25-én kelt Hágai Egyezményt kell továbbra is alkalmazni, az e rendelet rendelkezéseivel, különösen a 11. cikkel kiegészített formában. Lehetővé kell tenni azon tagállam bíróságai számára, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték vagy ahol jogellenesen visszatartották, hogy egyedi, kellően indokolt esetekben elutasítsa a gyermek visszavitelével [helyesen: visszavitelét]. A jogellenes elvitel vagy visszatartás előtt azonban hasonló határozat felváltható a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal [helyesen: Ez a határozat azonban felváltható a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal]. Amennyiben ez a határozat a gyermek visszavitelét rendeli el, a visszavitelt az említett határozat azon tagállamban történő elismeréséhez és végrehajtásához szükséges külön eljárások nélkül kell elvégezni, ahová a gyermeket elvitték, illetve ahol visszatartották.”

12. E rendelet „Fogalommeghatározások” címet viselő 2. cikke szerint:

„E rendelet alkalmazásában:

[...]

7. »szülői felelősség«: egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező [helyesen: hatályos] megállapodás útján [helyesen: alapján] gyakorol. A szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is;

8. »szülői felelősség gyakorlója«: olyan személy, aki szülői felelősséget gyakorol egy gyermek felett;
9. »felügyeleti jog«: a gyermek gondozásával kapcsolatos jogok és kötelességek, és különösen a gyermek tartózkodási helye meghatározásának joga;
10. »láthatási jog«: különösen a gyermek korlátozott időre való elvitelének joga a szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre;
11. »jogellenes elvitel vagy visszatartás«: egy gyermek elvitele vagy visszatartása,
 - a) amennyiben azt [helyesen: az] sérti a határozat vagy jogszabály hatálya alapján, illetve azon tagállam joga szerint jogilag kötelező [helyesen: hatályos] megállapodás útján szerzett felügyeleti jogokat, ahol a gyermek közvetlenül az elvitel vagy visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett;
 - és
 - b) feltéve, hogy az elvitel vagy visszatartás időpontjában a felügyeleti jogokat közösen vagy önállóan ténylegesen gyakorolták, vagy gyakorolták volna, ha az elvitelre vagy visszatartásra nem kerül sor. A felügyeletet közösen gyakoroltnak kell tekinteni, ha határozat vagy jogszabály hatálya értelmében a szülői felelősség egyik gyakorlója nem határozhat a gyermek tartózkodási helyéről a szülői felelősség másik gyakorlójának hozzájárulása nélkül.”

13. A 2201/2003 rendelet „Joghatóság” című II. fejezete tartalmazza a „Szülői felelősség” című 2. szakaszt (8–15. cikk).

14. A 2201/2003 rendelet 8. cikkének címe „Általános joghatóság”, és a következőkről rendelkezik:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjában] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.”

15. Az „A gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti joghatóság fennmaradása” címet viselő 9. cikk értelmében:

„(1) Amennyiben egy gyermek jogszerűen az egyik tagállamból egy másikba költözik, és ott új szokásos tartózkodási helyet szerez, a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai a 8. cikk kivételével fenntartják joghatóságukat a költözést követő három hónapos időtartamig abból a célból, hogy módosítsák a gyermek elköltözése előtt az említett tagállamban kibocsátott, láthatási jogokról meghozott határozatot, amennyiben a láthatási jogokról szóló határozat szerinti láthatási jogok jogosultjának szokásos tartózkodási helye továbbra is a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamban található.

(2) Az (1) bekezdés nem alkalmazható akkor, ha a láthatási jogok (1) bekezdésben említett jogosultja elfogadta a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságát azért, hogy részt vesz az említett bíróságok előtt folyó eljárásokban azok joghatóságának vitatása nélkül.”

16. A 10. cikk címe „Joghatóság a gyermek jogellenes elvitele esetében”. Ez a cikk a következőképpen szól:

„A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében azon tagállam bíróságai, amelyben az elvitelt [helyesen: a jogellenes elvitelt] vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet nem szerez, és:

a) minden felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv el nem fogadja az elvitelt vagy visszatartást;

vagy

b) a gyermek legalább egy éve tartózkodik az említett másik tagállamban azt követően, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett, illetve tudomást szerezhetett a gyermek tartózkodási helyéről, és a gyermek beilleszkedett új környezetében, továbbá a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

i. egy éven belül azt követően, hogy a felügyeleti jog gyakorlója tudomást szerzett vagy tudomást kellett szereznie a gyermek tartózkodási helyéről, nem nyújtottak be a visszavitel iránti kérelmet annak a tagállamnak az illetékes hatóságaihoz, ahová a gyermeket elvitték, illetve amelyben visszatartották;

ii. a felügyeleti jogok gyakorlója által benyújtott visszaviteli kérelmet visszavonták, és nem nyújtottak be új kérelmet az i. bekezdésben meghatározott határidőn belül;

iii. a 11. cikk (7) bekezdése alapján lezárták azt az ügyet, amelyet azon tagállam bírósága előtt folytattak, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett;

iv. a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozatot hoztak annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.”

17. A „Gyermek visszavitele” című 11. cikk a következőképpen rendelkezik:

„(1) A (2)–(8) bekezdést kell alkalmazni, amennyiben a felügyeleti jogokat gyakorló személy, intézmény vagy más szerv egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény (a továbbiakban: az 1980. évi Hágai Egyezmény) alapján hozzon [helyesen: hozzanak] határozatot annak érdekében, hogy kérelmezze annak a gyermeknek a visszavitelét, akit közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak.

(2) Az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. és 13. cikkének alkalmazásakor biztosítani kell, hogy a gyermek lehetőséget kapjon az eljárások során történő meghallgatásra, kivéve ha ez a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt nem tűnik célszerűnek.

(3) Annak a bíróságnak, amelyhez az (1) bekezdésben említettek szerint a gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtanak be, a lehető leggyorsabban kell eljárnia a kérelemmel kapcsolatban, igénybe véve a nemzeti jogában rendelkezésre álló leggyorsabb eljárásokat.

Az első albekezdés sérelme nélkül, a bíróság – amennyiben rendkívüli körülmények nem gátolják meg – a kérelem benyújtását követően legkésőbb hat héten belül határozatot hoz.

(4) A bíróság nem utasíthatja el a gyermek visszavételére irányuló kérelmet az 1980. évi Hágai Egyezmény 13b. cikke [helyesen: 13. cikkének b) pontja] alapján, amennyiben megállapítják, hogy megfelelő intézkedések történtek annak érdekében, hogy visszavitele után biztosítsák a gyermek védelmét.

(5) A bíróság nem utasíthatja el a gyermek visszavételére irányuló kérelmet, kivéve ha a gyermek visszavételét kérelmező személy lehetőséget kapott a meghallgatásra.

(6) Amennyiben a bíróság határozott a visszavétel iránti kérelem elutasításáról az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján, a bíróságnak akár közvetlenül, akár központi hatóságán keresztül, a nemzeti jog által meghatározottak szerint haladéktalanul el kell juttatnia a visszavétel elutasításáról szóló bírósági végzést és a vonatkozó okiratokat, különösen a bírósági tárgyalások jegyzőkönyvének másolatát azon tagállam joghatósággal rendelkező bíróságához vagy központi hatóságához, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. A bírósághoz a visszavétel elutasításáról szóló határozat keltétől számított egy hónapon belül be kell nyújtani az összes említett okiratot.

(7) Kivéve, ha a felek egyike már felkereste azon tagállam bíróságait, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, a (6) bekezdésben említett határozatot átvevő bíróságnak vagy központi hatóságnak tájékoztatnia kell ezekről a feleket, és fel kell kérnie őket arra, hogy az értesítéstől számított három hónapon belül a nemzeti joggal összhangban nyújtsanak be a bírósághoz egy beadványt az iránt, hogy a bíróság megvizsgálhassa a gyermekekre vonatkozó felügyeleti jog kérdését.

Az e rendeletben szereplő joghatóságról szóló rendelkezések sérelme nélkül a bíróság lezárja az ügyet, amennyiben a határidőn belül a bírósághoz nem érkezik beadvány.

(8) Az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke szerinti visszavételt elutasító határozat ellenére, e rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróság által kibocsátott későbbi, a gyermek visszavételét elrendelő határozatok az alábbi III. fejezet 4. szakaszával összhangban hajthatók végre a gyermek visszavételének biztosítása érdekében.”

18. A 12. cikk címe „Megállapodás a joghatóságról”, és a következőképpen szól:

„(1) A házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai akkor rendelkeznek joghatósággal az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is, amennyiben:

a) legalább az egyik házastárs a gyermekkel kapcsolatos szülői felelősséget gyakorol;

és

b) a házastársak és a szülői felelősség gyakorlói kifejezetten vagy más egyértelmű módon elfogadták a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja [helyesen: és az a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja].

(2) Az (1) bekezdésben megállapított joghatóság azonnal megszűnik, amint:

a) a házasság felbontására, a különválásra vagy a házasság érvénytelenítésére vonatkozó kérelemnek helytadó vagy azt elutasító határozat jogerőre emelkedik;

b) az a) pontban említett időpontban még folyamatban lévő, a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban hozott határozat jogerőre emelkedik;

c) az a) és b) pontban említett eljárások más okból befejeződnek.

(3) Valamely tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek a szülői felelősséggel kapcsolatban az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárások esetében is, amennyiben:

a) a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, különösen ha a szülői felelősség jogosultjainak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik az adott tagállamban vagy a gyermek az adott tagállam állampolgára;

és

b) az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.

(4) Amennyiben a gyermek egy olyan harmadik állam területén rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, amely nem szerződő fele a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-én kelt Hágai Egyezménynek, az e cikk szerinti joghatóság úgy tekintendő, mint amely a gyermek érdekét szolgálja, különösen ha megállapítják, hogy nincs lehetőség eljárás lefolytatására az adott harmadik államban.”

19. Az „A bíróság megkeresése [helyesen: a bírósághoz fordulás]” címet viselő 16. cikk értelmében:

„(1) Egy bíróság megkeresettnek tekintendő [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjának az alábbiak tekintendők]:

a) az eljárást megindító irat, illetve azzal egyenértékű irat bírósághoz történő benyújtásának időpontjában [helyesen: időpontja], amennyiben a kérelmező [helyesen: felperes] ezt követően nem mulasztja el az alperes részére történő kézbesítés érdekében számára előírt intézkedések megtételét;

vagy

b) amennyiben az iratot a bírósághoz való benyújtás előtt kell kézbesíteni, abban az időpontban, amikor azt a kézbesítésért felelős hatóság megkapja, feltéve hogy a kérelmező a későbbiekben nem mulasztja el az iratnak a bírósághoz történő benyújtása érdekében számára előírt intézkedések megtételét.”

20. A „Perfüggőség és összefüggő eljárások” című 19. cikk a következőket tartalmazza:

„(1) Amennyiben ugyanazon felek közötti házasságfelbontással, különválással vagy a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos eljárást különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett bíróság [helyesen: az a bíróság, amelyhez később fordultak] az elsőként megkeresett bíróság [helyesen: azon bíróság, amelyhez elsőként fordultak] joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást.

(2) Amennyiben azonos jogalaptól származó, ugyanarra a gyermekekre vonatkozó szülői felelősséggel kapcsolatos eljárást különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett bíróság az elsőként megkeresett bíróság joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást [helyesen: az a bíróság, amelyhez később fordultak, hivatalból felfüggeszti az eljárást azon bíróság joghatóságának megállapításáig, amelyhez elsőként fordultak].

(3) Amennyiben az elsőként megkeresett bíróság [helyesen: azon bíróság, amelyhez elsőként fordultak] joghatóságát megállapítják, a később megkeresett bíróság [helyesen: az a bíróság, amelyhez később fordultak] az előbbi bíróság javára megállapítja saját joghatóságának hiányát.

Ebben az esetben az a fél, aki a később megkeresett bíróságnál [helyesen: azon bíróság előtt, amelyhez később fordultak] indított eljárást, azt az elsőként megkeresett bíróságnál [helyesen: azon bíróság előtt, amelyhez elsőként fordultak] is megindíthatja.”

C – Az ír jog

21. Az 1980. évi Hágai Egyezményt a Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991⁴ (a gyermekek jogellenes elviteléről és a felügyeletre vonatkozó határozatok végrehajtásáról szóló 1991. évi törvény) ültette át az ír jogba. Ezt a törvényt módosította az European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005 (az Európai Közösségek által elfogadott 2005. évi rendeletek [a házassággal és a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben hozott határozatok]) (S. I. 112., 2005.)⁵ annak érdekében, hogy a tagállamok és az Európai Unió között felmerülő, az 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti ügyekben figyelembe vegyék a 2201/2003 rendeletet.

III – A tényállás és az eljárás

22. A kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügy a 2008. július 14-én, az akkor egymással házasságban élő francia állampolgár apa C. és az ír szülőktől Angliában született, brit állampolgár anya M. szülőktől Franciaországban született francia állampolgár gyermek H. jogellenes visszatartásával foglalkozik.

23. A szülők házassága gyorsan megromlott a gyermek születését követően. 2008. november 17-én az anya a házasság felbontása iránti kérelmet terjesztett elő Franciaországban. Azóta a szülők maratoni pert folytatnak a gyermekkel kapcsolatos szülői jogok vonatkozásában.⁶

24. 2012. április 2-án az angoulême-i családjogi ügyekben eljáró bíróság 2009. április 7-i hatállyal kimondta a válást a felek között. Ítéletével a bíróság azt is elrendelte, hogy mindkét szülő jogosult a közös szülői felügyeletre, de a gyermek szokásos tartózkodási helyeként az anya lakóhelyét határozta meg. A tartózkodási hely megváltoztatását fokozatosan írták elő, teljes hatállyal 2012. július 7-től.⁷ A bíróság engedélyezte az anyának, hogy tartózkodási helyét Írországba helyezze a gyermekkel együtt. Arra az eshetőségre tekintettel, ha az anya Írországba távozik, a bíróság rendelkezett az apa kapcsolattartási jogáról (havi egy alkalommal).

25. 2012. április 23-án az apa fellebbezést nyújtott be a szülői felelősségről rendelkező hivatkozott határozattal szemben. A határozat azon része azonnali végrehajthatóságának felfüggesztését kérte, amely felhatalmazza az anyát, hogy Írországba menjen.

26. 2012. július 5-én a Cour d'Appel de Bordeaux (bordeaux-i fellebbviteli bíróság) elnöke elutasította az azonnali végrehajthatóság felfüggesztése iránti kérelmet.

4 — Elérhető: <http://www.irishstatutebook.ie/1991/en/act/pub/0006/>.

5 — Elérhető: <http://www.irishstatutebook.ie/2005/en/si/0112.html>.

6 — A válást megelőző jogvitákat itt nem ismertetem, mivel nincs jelentőségük a jelen ügy szempontjából.

7 — Az ítélet releváns része a következő: „Fixe la residence habituelle de l'enfant au domicile de la mère à compter du 7 juillet 2012”.

27. 2012. július 12-én az anya és a gyermek Írországra költözött, azóta ott élnek. A kérdést előterjesztő bíróság által rendelkezésre bocsátott információk értelmében az anya nem tett eleget a 2012. április 2-i végzésnek, amely előírja számára, hogy tegye lehetővé az apa számára a láthatást.

28. 2013. március 5-én a Cour d'Appel de Bordeaux a 2012. április 2-i határozattal szemben előterjesztett fellebbezés tárgyában hozott határozatában elrendelte a szülői felügyelet együttes gyakorlását, valamint hogy a gyermek az apánál marad, meghatározott láthatási és lakhatási jogoknak az anya részére történt megállapítása mellett.

29. 2013. május 29-én az apa különös keresettel kérte az ír bíróságtól annak elrendelését, hogy a gyermeket az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke alapján vigyék vissza franciaországi szokásos tartózkodási helyére a francia bíróságok felügyeletről szóló határozatainak végrehajtása, valamint saját felügyeleti és láthatási jogának érvényesítése érdekében, és kérte annak megállapítását, hogy az anya jogellenesen tartotta vissza a gyermeket Írországra.

30. 2013. július 2-án az apa a franciaországi niort-i családjogi ügyekben eljáró bíróság előtt kérelmezte annak elrendelését, hogy a szülői felügyeletet kizárólagosan rá ruházzák át, valamint hogy tiltsák meg a gyermek Franciaországból történő elvitelét. Az anya eljárási kifogást emelt az ír bíróságok előtt a 2013. május 29-én kezdeményezett eljárás tekintetében.

31. 2013. július 10-én a niort-i családjogi ügyekben eljáró bíróság ítéletet hozott, és elutasította az anya által emelt eljárási kifogásokat, mivel úgy vélte, hogy az ír bíróság előtti eljárás nem érinti a felügyeleti jog érdemét, és nem merül fel a bíróságok közötti joghatósági összeütközés kockázata, mivel az ír bíróság „úgy tűnik, nem rendelkezik joghatósággal, hogy határozzon egy olyan gyermek visszaviteléről vagy vissza nem viteléről, akinek szokásos tartózkodási helyéről, ennél fogva az ügy érdeméről, Franciaországban a fellebbviteli bíróság egy nemrégiben hozott határozatában hozott döntést”. A niort-i családjogi ügyekben eljáró bíróság kizárólagos szülői felügyeletet állapított meg az apa javára, elrendelte a gyermeknek az apa franciaországi otthonába történő visszavitelét, és megtiltotta a gyermeknek az apa engedélye nélkül való Franciaországból történő elvitelét. A gyermek Franciaországba történő visszavitelére azóta sem került sor.

32. 2013. augusztus 13-án a High Court of Ireland (ítélőtábla, Írország) elutasította a gyermek Franciaországba történő visszavitelére irányuló, az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke alapján kért végzés meghozatalát, és elutasította az annak megállapítása iránti kérelmet, hogy az anya jogellenesen tartotta vissza a gyermeket Írországra (az 1980. évi Hágai Egyezmény 3. cikke).⁸ Megállapította, hogy a bizonyítékok értelmében a gyermek szokásos tartózkodási helye körülbelül 2012 júliusa, azaz a gyermek és anyja Írországra költözése óta Írországra van. A bíróság megállapította, hogy ez jogszerű költözés volt, amely az angoulême-i családjogi ügyekben eljáró bíróság 2012. április 2-i határozatán alapult.

8 — Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben az szerepel, hogy a High Court of Ireland ítélezett a visszavitelről szóló végzésre és a jogellenes visszatartás (ügynevezett) „megállapítására” irányuló kérelemről is. Amennyiben ez a „megállapításra” irányuló kérelem – ahogyan ezt a kérdést előterjesztő bíróság feltételezni tűnik – „olyan értelmű határozat” meghozatalára vagy egyéb olyan döntésre irányuló kérelem, „mely szerint a gyermek elvitele vagy visszatartása az Egyezmény 3. cikke értelmében jogellenes volt”, ahogyan ez az 1980. évi Hágai Egyezmény 15. cikkében szerepel, akkor ezt nagyon furcsállnám. Két teljesen eltérő dolog az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke alapján való visszavitelről szóló határozat és az 1980. évi Hágai Egyezmény 15. cikke szerinti „olyan értelmű határozat” vagy egyéb olyan döntés, „mely szerint a gyermek elvitele vagy visszatartása az Egyezmény 3. cikke értelmében jogellenes volt”. Én úgy értelmezem az 1980. évi Hágai Egyezményt, hogy senki nem kérelmezheti mindkettőt ugyanazon joghatóság előtt. „Olyan értelmű határozat” vagy egyéb olyan döntés kérelmezése, „mely szerint a gyermek elvitele vagy visszatartása az Egyezmény 3. cikke értelmében jogellenes volt”, ugyanis azon joghatóság szerinti hatóságtól kérhető, amelyet nem kerestek meg az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke szerinti visszavitelről szóló határozattal összefüggésben.

33. 2013. október 10-én az apa fellebbezett a High Court határozatával szemben. A Supreme Court előtt az apa különösen azt állította, hogy a jogszerű elvitel jogellenes visszatartássá válhat, hogy az ír bíróságokat kötelezik az elsőként megkeresett, és a gyermek feletti felügyeletre jogosult francia bíróságok határozatait, és hogy a niort-i családjogi ügyekben eljáró francia bíróság különösen a 2013. július 10-i határozatában megerősítette azt, hogy a 2201/2003 rendelet értelmében az az egyetlen joghatósággal rendelkező bíróság, és hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye Franciaországban van.

34. Az anya különösen azzal érvel, hogy az angoulême-i családjogi ügyekben eljáró bíróság 2012. április 2-i végzése alapján jogosult volt a gyermek tartózkodási helye tekintetében az apa beleegyezése nélkül dönten, és hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye az Írországra való elvitelét követően megváltozott úgy, hogy a gyermek 2013 márciusát megelőzően Írországra rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel, és a gyermek Írországra történő folyamatos visszatartása ennél fogva nem volt jogellenes.

35. A visszaviteli eljárásra vonatkozó, előtte folyamatban lévő ügygel összefüggésben a Supreme Court három kérdést terjesztett a Bíróság elé a 2201/2003 rendelet értelmezésével összefüggésben (lásd a lenti 39. pontot).

36. 2013. december 18-án az apa a 2201/2003 rendelet 28. cikke alapján kérelmet nyújtott be a High Court elnöke előtt a Cour d'Appel de Bordeaux 2013. március 5-i végzésének végrehajtása iránt. Kérelmének helyt adtak, és a végzést 2013. december 20-án kézbesítették az anya részére.

37. Az anya válaszul kérte a végrehajtási eljárás felfüggesztését. A kérelmet 2014. május 9-én vették nyilvántartásba a High Court előtt Írországra. Az eljárás eredménye jelenleg nem ismert.

38. 2014. január 7-én az anya felülvizsgálat iránti kérelmet (*pourvoi en cassation*) nyújtott be Franciaországban a Cour de Cassation (semmitőszék) előtt a Cour d'Appel de Bordeaux 2013. március 5-i határozatával szemben. A tárgyalást 2014. június 25-re tűzték ki. Ennek az eljárásnak az eredménye jelenleg ugyancsak nem ismert.

IV – A Bíróság elé terjesztett kérdések

39. A Supreme Court a Bírósághoz 2014. augusztus 7-én érkezett, 2014. július 31-i végzésével az alábbi kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra:

- „1) A gyermek feletti felügyelettel összefüggő franciaországi peres eljárások kizárják-e, hogy az ügy körülményei között a gyermek szokásos tartózkodási helye Írországra legyen?
- 2) Fennmarad-e az apa vagy a francia bíróságok gyermek feletti felügyeleti joga, ami jogellenessé teszi a gyermek Írországra történő visszatartását?
- 3) Vizsgálhatják-e az ír bíróságok a gyermek szokásos tartózkodási helyének kérdését olyan körülmények között, hogy a gyermek 2012 júliusa óta Írországra tartózkodik, amely időpontban az Írországra történt elvitele nem minősült a francia megsértésének?”

V – Sürgősségi eljárás

40. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanezen 2014. július 31-i végzésében a Bíróság eljárási szabályzatának 107. cikke alapján a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem sürgősségi eljárásban történő elbírálását kérte. E kérelmét azzal indokolta, hogy a 2201/2003 rendelet (17) preambulumbekzdése elismeri, hogy a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében a gyermek visszavitelét haladéktalanul el kell érni.

41. A Bíróság harmadik tanácsa 2014. augusztus 14-én az előadó bíró javaslatára, a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozott, hogy helyt ad a kérdést előterjesztő bíróságnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem sürgősségi eljárásban történő elbírálására irányuló kérelmének. Az alapügy felperese és alperese, valamint az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő. Ugyanezen felek a Francia Köztársasággal együtt részt vettek a 2014. szeptember 22-i tárgyaláson.

VI – Értékelés

A – Előzetes észrevételek

42. Előzetes döntéshozatalra utaló végzésében a kérdést előterjesztő bíróság a 2201/2003 rendelet több rendelkezésére hivatkozik. Különösen a 2201/2003 rendelet 2., 12., 19. és 24. cikkének értelmezését kéri, továbbá úgy tűnik, hogy érvelését annak 8., 9., 10., 13., 16., 17. és 23. cikkére alapozza. Ezen túlmenően az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt feltételezi, hogy alkalmazni kell a 2201/2003 rendelet perfüggőségről szóló 19. cikkének (2) bekezdését.

43. Mindezek alapján néhány kérdést tisztázni kell azelőtt, hogy választ javasolnák az előterjesztett három kérdésre.

1. A kérdések elfogadhatósága

44. Először megjegyzendő, hogy a kérdést előterjesztő bírósághoz az 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti visszavitel iránti kérelemmel összefüggésben fordultak, ahogyan ezt a 2201/2003 rendelet 11. cikke megemlíti.

45. Ez az 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003 rendelet 11. cikke között fennálló jogi kapcsolat rövid tisztázását igényli, amely kapcsolatot a történelmi távlatában kell vizsgálni.

46. Eredetileg mind a Brüsszel II. egyezmény,⁹ mind a Brüsszel II. rendelet,¹⁰ azaz a 2201/2003 rendelet elődje, arra irányult, hogy különválassza az 1980. évi Hágai Egyezményt és a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló közösségi szabályokat. Így a Brüsszel II. rendelet 4. cikke pusztán hivatkozást tartalmazott az 1980. évi Hágai Egyezményre.¹¹ E hivatkozás mellett nem állt fenn más kapcsolat az 1980. évi Hágai Egyezménnyel. A 2201/2003 rendelet elfogadásához vezető jogalkotási eljárásban a

9 — Lásd a házassági ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló egyezmény Európai Unióról szóló szerződés K. 3. cikke alapján történő kidolgozásáról szóló, 1998. május 28-i tanácsi aktust (HL 1998. C 221., 1. o.). Ez az egyezmény soha nem lépett hatályba, mivel feleslegessé tette a Brüsszel II. rendelet, miután a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés „közösségiesedett” azáltal, hogy az Amszterdami Szerződés 1999. május 1-jei hatálybalépésével a releváns fejezet átkerült a korábbi harmadik pillérből az első pillérbe (EK-Szerződés III. rész, IV. cím).

10 — A házassági ügyekben és a házastársaknak a közös gyermekekkel kapcsolatos szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. május 29-i 1347/2000/EK tanácsi rendelet, HL 2000. L 160., 19. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 1. kötet, 209. o.

11 — A cikk címe „Gyermekek jogellenes külföldre vitele” volt, és a következőket tartalmazza: „A 3. cikk szerint joghatósággal rendelkező bíróságok joghatóságukat a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én kelt Hágai Egyezménynek és különösen annak 3. és 16. cikkének megfelelően gyakorolják.”

Bizottság a III. fejezet tervezetében eredetileg Közösségen belüli rendszert javasolt a visszaviteli eljáráshoz.¹² Bár ez a rendszer nem szándékozta teljes mértékben felváltani az 1980. évi Hágai Egyezményt,¹³ lényegében „közösségiesítette” volna a visszaviteli eljárást. A javaslatot nem fogadták el, helyette a kompromisszumot választották: a visszaviteli eljárás továbbra is az 1980. évi Hágai Egyezményen alapul, de azt kiegészíti a 2201/2003 rendelet 11. cikke.¹⁴

47. A 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése értelmében a 11. cikk (2)–(8) bekezdését kell alkalmazni, amennyiben a felügyeleti jogokat gyakorló személy egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján hozzanak határozatot annak érdekében, hogy kérelmezze annak a gyermeknek a visszavitelét, akit közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak.

48. A 2201/2003 rendelet 11. cikke (1) bekezdésének szövegéből azonnal nyilvánvaló, hogy ez a rendelkezés nem határozza meg közvetlenül, hogy melyik bíróság rendelkezik joghatósággal a gyermek visszavitelére kérdésének megvizsgálására.¹⁵ Ellenkezőleg, „egy tagállam *illetékes hatóságai[ra]*”¹⁶ (amelyekhez a kérelmet be kell nyújtani) hivatkozik „azért, hogy azok az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján hozzanak határozatot”. A 11. cikk (1) bekezdése ezért *per se* nem jelent jogalapot visszavitt elrendelő határozat kiadására.¹⁷ Az ilyen jogalap a nemzeti vagy nemzetközi jog egyéb rendelkezéseiből származik.

49. Következésképpen az 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti eljárásnak létre kell jönnie ahhoz, hogy alkalmazható legyen a 2201/2003 rendelet 11. cikke. Ez az eljárás alapvetően az 1980. évi Hágai Egyezmény 3. cikkével összefüggésben értelmezett 12. és 13. cikkében szerepel. Lényegében a nemzeti bíróságnak kell értékelnie azt, hogy a gyermeket jogellenesen elvitték-e szokásos tartózkodási helyéről vagy visszatartották-e onnan.

50. A 2201/2003 rendelet 11. cikke ezt követően a következő módon egészíti ki¹⁸ az 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárást: a (2) és (5) bekezdés előírja, hogy a gyermeket meg kell hallgatni az eljárás során, a (3) bekezdés arra kötelezi azt a bíróságot, amelyhez elsőként fordultak, hogy gyorsan járjon el, és a (4) bekezdés hangsúlyozza, hogy abban az esetben, ha megfelelő intézkedések történtek annak érdekében, hogy visszavitel után biztosítsák a gyermek védelmét, az ilyen visszavitel nem utasítható el az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikkének b) pontja alapján. A 2201/2003 rendelet 11. cikkének fő funkciója mindazonáltal a (6) és azt követő bekezdésben található. Amennyiben a bíróság határozatot hoz a visszavitel iránti kérelemnek az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke szerinti elutasításáról, akkor azon tagállam bírósága dönt a visszavitelről, amelyben a gyermek a jogellenes elvitelt, illetve visszatartást közvetlenül megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.¹⁹ Az 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti eljárás ilyen megerősítése végső soron az Európai Unió tagállamai közötti együttműködés és bizalom magasabb szintjével magyarázható.²⁰

12 — Lásd a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről, valamint a 44/2001/EK rendelet tartási ügyekben való módosításáról szóló tanácsi rendeletről szóló javaslatot, COM(2002) 222 végleges, HL 2002. C 203., E/155. o.

13 — Lásd a fent hivatkozott javaslat 61. cikkének e) pontját.

14 — Részletesen lásd: P. McElevy, „The new child abduction regime in the European Union: symbiotic relationship or forced partnership?”, 1 *Journal of Private International Law*, 5–34. o., különösen 8–14. o.

15 — Lásd többek között: J. Rieck, „Kindesentführung und die Konkurrenz zwischen dem HKÜ und der EheEuGVVO 2003 (Brüssel IIa)”, *Neue Juristische Wochenschrift*, 2008., 182–185. o., különösen 184. o.

16 — Kiemelés tőlem.

17 — M. Frank ezt különösen kiemeli: M. Gebauer, T. Wiedmann, *Zivilrecht unter europäischem Einfluss*, 2. kiadás, Stuttgart és mások, 2010., 29. fejezet, 42. §.

18 — Lásd a 2201/2003 rendelet (17) preambulumbekzdését.

19 — Ezt a „gyermek jogellenes elvitelére vonatkozó módszertan jelentős átrendeződésének” minősíti P. R. Beaumont, P. E. McElevy, *Private International Law*, A. E. Anton 3. kiadás, Edinburgh 2011., 17.100. pont, 838. o.

20 — Lásd: T. Rauscher, „Parental Responsibility Cases under the new Council Regulation »Brussels IIA«”, 5 *The European Legal Forum*, 2005., 1–37–46. o., különösen 43. o.

51. Nyilvánvaló, hogy amennyiben a 2201/2003 rendelet 11. cikke átfedést mutat az 1980. évi Hágai Egyezményrel, annyiban a 11. cikk élvez elsőbbséget,²¹ míg az Egyezmény továbbra is hatályosul a rendelet által nem érintett ügyek vonatkozásában.²²

52. Az a tény, hogy elsősorban az 1980. évi Hágai Egyezmény határozza meg a jelen ügyben az eljárást, felveti a kérdést, hogy a Bíróság elé terjesztett kérdések egyáltalán elfogadhatóak-e, más szóval azt, hogy a Bíróság rendelkezik-e hatáskörrel a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott 1980. évi Hágai Egyezmény értelmezésére.²³

53. Ezzel összefüggésben megjegyzendő, hogy míg az Unió tagja a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezletnek,²⁴ de nem szerződő fele az 1980. évi Hágai Egyezménynek, addig az Unió valamennyi tagállama szerződő fele ezen Egyezménynek.²⁵

54. A 2201/2003 rendelet számos helyen tartalmaz az Egyezményéhez hasonló szöveget. A jelen ügyben ez különösen igaz egyrészt a 2201/2003 rendelet 2. cikkében szereplő fogalommeghatározások esetében, másrészt az 1980. évi Hágai Egyezmény 3. és 12. cikkében használt fogalmak esetében. Ezen túlmenően a 2201/2003 rendelet 11. cikke az 1980. évi Hágai Egyezményre hivatkozva megismétli annak néhány szófordulatát.

55. Ilyen helyzetben a Bíróság által adott értelmezés még az 1980. évi Hágai Egyezményrel összefüggésben is bizonyosan hasznos a rendelettel párhuzamos és következetes alkalmazás biztosítása érdekében, a 2201/2003 rendelet egységes alkalmazásának biztosításához és az 1980. évi Hágai Egyezmény következetes értelmezésének elősegítéséhez, amennyiben az Unió 28 tagállama érintett a kérdésben.²⁶

56. A Bíróság hajlik a liberális megközelítés felé, amikor az 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003 rendelet 11. cikke szerinti visszaviteli eljárás értelmezéséről van szó. A McB.-ügyben,²⁷ amelyben az ír jog azt követelte meg a nemzeti bíróságtól, hogy az 1980. évi Hágai Egyezményt ugyanúgy értelmezze, mint a 2201/2003 rendeletet, a Bíróság elfogadhatónak tekintette az 1980. évi Hágai Egyezményre vonatkozó kérdést.²⁸ Ugyanezen ítéletben a Bíróság azt is megállapította, hogy mivel a gyermekek egyik tagállamból másikba történő elvitelére egy szabályösszesség vonatkozik, úgymint az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezései, kiegészítve a 2201/2003 rendelet rendelkezéseivel, mivel az utóbbiak élveznek elsőbbséget a másik hatályához képest, a kérdést előterjesztő bíróság által kért értelmezés nem tűnt irrelevánsnak az általa meghozandó határozat szempontjából.²⁹

21 — Lásd a 2201/2003 rendelet 60. cikkének e) pontját.

22 — Lásd a 2201/2003 rendelet 62. cikkének (1) bekezdését.

23 — A Bíróság nemzetközi megállapodások értelmezésére vonatkozó hatáskörére irányuló általános kérdés részletes vizsgálatához lásd Kokott főtanácsnok TNT Express Nederland ügyre vonatkozó indítványának (C-533/08, EU:C:2010:50) 45. és azt követő pontját.

24 — Lásd a Közösségnek a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferenciához való csatlakozásáról szóló, 2006. október 5-i 2006/719/EK tanácsi határozatot (HL 2006. L 297., 1. o.).

25 — Lásd az 1980. évi Hágai Egyezmény státusztáblázatát, elérhető: http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=24.

26 — Éppen ez a helyzet abban az esetben, ha nehéz megállapítani, hogy a 2201/2003 rendelet 11. cikkének mely részei tartalmaznak csupán hivatkozást az 1980. évi Hágai Egyezményre, és melyek azok, amelyek valóban kiegészítik azt, bár ez a megkülönböztetés lehetséges, ahogyan ezt fent megpróbáltam bemutatni.

27 — McB.-ítélet (C-400/10. PPU, EU:C:2010:582).

28 — Lásd a McB.-ítélet (EU:C:2010:582) 35. pontját, amelyben a Bíróság az alábbiakat mondta ki: „A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint szükséges a 2201/2003 rendelet és különösen annak 2. cikke 11. pontjának értelmezése az e bírósághoz benyújtott arra irányuló kérelem elbírálásához, hogy olyan értelmű határozatot vagy igazolást bocsásson ki, amely megállapítja, hogy a szóban forgó gyermekeknek az alapügyben szereplő jogvitában történő elvitelére vagy vissza nem vitelére jogellenes volt. Az alkalmazandó nemzeti jogból, úgymint az Európai Közösségek által elfogadott 2005. évi rendeletekkel (a házassággal és a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben hozott határozatok) módosított, a gyermekek elviteléről és a felügyeletre vonatkozó határozatok végrehajtásáról szóló 1991. évi törvény 15. cikkéből kitűnik továbbá, hogy a valamely gyermek másik tagállamba való elvitelkor az elvitelnek az említett rendelet 2. cikke szerinti jogszerűsége alapján kell a nemzeti bíróságnak határoznia, amennyiben valamely felperes az 1980. évi Hágai Egyezmény 15. cikke alapján ilyen határozat vagy igazolás kiállítását kéri.”

29 — Lásd a McB.-ítélet (EU:C:2010:582) 36. és 37. pontját.

57. Következésképpen úgy tűnik számomra, hogy indokolt a szóban forgó kérdések megválaszolása annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság iránymutatást kapjon azon döntéséhez, hogy hogyan határozzon a gyermek visszavitele iránti kérelemről.

2. Nincs perfüggőségi helyzet

58. A 2201/2003 rendelet 19. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben akkor van szó perfüggőségi helyzetről, amikor azonos jogalaptól származó, ugyanarra a gyermekre vonatkozó szülői felelősséggel kapcsolatos eljárást különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak. E rendelkezés célja az összeegyeztethetetlen határozatok megelőzésére irányul.³⁰

59. Nem ez a helyzet a szóban forgó kérdés esetében. A francia bíróságok előtti valamennyi eljárás tárgya a szülői felelősség kérdése, pontosabban a gyermekkel kapcsolatos felügyeleti és láthatási jog meghatározása. Az ír bíróságok előtt ellenben nincs olyan eljárás, amely érdemben foglalkozna a szülői felelősség kérdéseivel. Az ír bíróságok előtt kétféle eljárás van folyamatban. Először, a jelen ügyben zajló eljárás, amelyben az apa a gyermek Franciaországba való visszavitelét kérte az ír bíróságoktól³¹ a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikkével összhangban. Másodszor, a Cour d'Appel de Bordeaux 2013. március 5-i végzésének végrehajtása iránti eljárás a 2201/2003 rendelet 28. cikkével összhangban.

60. Mivel a jelen ügyben az írországi eljárások tárgya eltér a franciaországi eljárások tárgyától, nincs perfüggőségi helyzet. Ezért nem bír jelentőséggel, hogy a francia bíróságokhoz továbbra is „fordulnak-e ezzel a kérdéssel”.³²

3. Nem lehet megállapítani a joghatóság hiányát

61. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kiderül továbbá, hogy a kérdést előterjesztő bíróság annak érdekében kéri a Bíróság válaszát, hogy megállapíthassa, hogy „az ír bíróságok a 2201/2003 rendelet alapján kötelesek-e *joghatóságuk hiányát megállapítani* a francia bíróságok javára”.³³ Ezzel összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja továbbá, hogy „az ír bíróság a rendelet alkalmazásában – ha nem állnak fenn rendkívüli körülmények – megállapítja joghatósága hiányát azon bíróság javára, amelyhez elsőként fordultak, amely fenntartja joghatóságát (a rendelet 19. cikkének (3) bekezdése)”.³⁴

62. Mivel a fent kifejtettek értelmében a jelen ügyben az ír bíróságokhoz nem a szülői felelősség érdemi eldöntése céljából fordultak, hanem csupán a gyermek visszavitele iránti kérelemmel, nem merül fel a joghatóság hiánya megállapításának kérdése. Csak akkor lehet érdemben eldönteni az ügyet, ha eldöntik, hogy a gyermeket nem kell visszavinni az 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003 rendelet 11. cikke alapján.³⁴

30 — Lásd a Purucker-ítélet (C-296/10, EU:C:2010:665) 67. pontját.

31 — A jogellenes visszatartás „megállapítása” tekintetében lásd a fenti 8. lábjegyzetben szereplő megjegyzéseimet.

32 — Ezt a kifejezést használta a kérdést előterjesztő bíróság.

33 — Kiemelés tőlem.

34 — Ezt egyértelművé teszi az 1980. évi Hágai Egyezmény 16. cikke is.

4. A jelen eljárás szempontjából irreleváns rendelkezések

63. A fenti megfontolásokból tehát az következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak valójában azt kell megtudnia, hogy hogyan kell alkalmazni az 1980. évi Hágai Egyezményt és a 2201/2003 rendelet 11. cikkét a 2201/2003 rendelet 2. cikke szerinti jogi fogalom meghatározások segítségével. Az előtte folyamatban lévő ügyben nem kell alkalmaznia a 2201/2003 rendelet 8., 9., 10., 12., 23. és 24. cikkét, következésképpen nincs szükség ezek értelmezésére, ahogyan ezt megpróbálom röviden megvilágítani a következőkben.

64. A 8. cikk a joghatóságra vonatkozó általános szabály a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben. Előírja, hogy egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bírósághoz fordulás időpontjában az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Mivel a jelen ügy érdemében nem a szülői felelősségre vonatkozik, eleve kizárható a 8. cikk.

65. A 8. cikk alóli kivételként a 9. cikk kimondja, hogy amennyiben egy gyermek jogszerűen az egyik tagállamból egy másikba költözik, és ott új szokásos tartózkodási helyet szerez, a gyermek korábbi tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai fenntartják joghatóságukat a költözést követő három hónapos időtartamig abból a célból, hogy módosítsák a gyermek elköltözése előtt az említett tagállamban kibocsátott, *láthatási jogokról* meghozott határozatot. Az ilyen láthatási jogot a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 10. pontja úgy határozza meg, hogy az különösen a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre korlátozott időre való elvitelének joga.

66. A jelen ügy egyértelműen nem a láthatási jogról szól, hanem valami teljesen másról:³⁵ az apa nem akarja elvinni a gyermeket a szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre,³⁶ és korlátozott időre sem akarja megtenni ezt. Az apa tartós felügyeleti jogot kíván szerezni a gyermek felett azzal, hogy visszavitelt elrendelő határozat iránti kérelmet nyújt be az 1980. évi Hágai Egyezménnyel összhangban.

67. Ugyanezen logika mentén a 2201/2003 rendelet 10. cikke sem alkalmazható a jelen ügyre. E rendelkezés értelmében a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében azon tagállam bíróságai, amelyben a jogellenes elvitelt vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet nem szerez, amennyiben teljesül számos további feltétel. E rendelkezés tárgya ugyancsak érdemben a szülői felelősség, nem pedig a jelen ügyben szereplőhöz hasonló, visszavitelt elrendelő határozat.

68. Ugyanez az érvelés érvényes a joghatóságról való megállapodásról szóló 12. cikk jelen ügyben való alkalmazásának mellőzésére.³⁷

69. A 2201/2003 rendelet 23.³⁸ és 24. cikke³⁹ azért nem bír jelentőséggel a jelen ügyben, mert azok a határozatok elismerésére vonatkoznak, és ez a kérdés itt nem merült fel.

35 — Számomra úgy tűnik, hogy ez az elem elkerülte a High Court figyelmét a fent hivatkozott, 2013. augusztus 13-i ítéletében. Lásd különösen az ítélet 35. és 52. pontját, elérhető: <http://www.bailii.org/ie/cases/IEHC/2013/H460.html>.

36 — Az apa azt állítja, hogy a szokásos tartózkodási hely Franciaországban van.

37 — Mindenesetre ha már az illetékes bírósághoz fordultak, akkor főszabály szerint az abban az esetben is megtartja joghatóságát, ha a gyermek valamely másik tagállamban szerez szokásos tartózkodási helyet a bírósági eljárás időtartama alatt. Ezt hívják *perpetuatio fori* elvnek. Lásd: K. Weitz, „Jurysdykcja krajowa w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej w prawie wspólnotowym”, in: 16 *Kwartalnik prawa prywatnego*, 2007., 81–154. o., különösen 126. o., aki pontosabban úgy jellemzi ezt az elvet, mint a *perpetuatio iurisdictionis* elve. Ezen elv következményeként a gyermek szokásos tartózkodási helyében a folyamatban lévő eljárás alatt bekövetkező változás önmagában nem jelenti a joghatóság megváltozását. Ezzel összefüggésben lásd: Európai Bizottság, Gyakorlati útmutató az új Brüsszel II. rendelet alkalmazásáról, Brüsszel 2005., 15. o.; elérhető: http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_new_brussels_ii_en.pdf.

38 — A szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismerését kizáró okok.

39 — Az eredetileg eljáró bíróság joghatósága felülvizsgálatának tilalma.

B – Az első kérdésről

70. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében az 1980. évi Hágai Egyezmény 3. cikkében és a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében szereplő „szokásos tartózkodási hely” fogalmának értelmezését kéri. Úgy tűnik, kételyei merültek fel azt illetően, hogy volt-e lehetősége a gyermeknek Franciaországon kívül szokásos tartózkodási helyet szerezni, tekintettel a felügyeleti jogokra vonatkozó franciaországi eljárásra.

71. A 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében említett, az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján történő visszavitel iránti kérelemről történő határozathozatal szempontjából csak a gyermeknek a feltételezett jogellenes elvitelt, illetve visszatartást közvetlenül megelőző szokásos tartózkodási helye bír jelentőséggel.⁴⁰

72. Ezzel összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy a 8., 9., 10. és 12. cikkel ellentétben a 2201/2003 rendelet 11. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában a szokásos tartózkodási hely fogalmára nem alapozható a joghatóság megállapítása, mivel, ahogyan fent kifejtettem, ez a cikk nem a joghatóság megállapításáról szól, hanem a visszaviteli eljárás alkalmazhatóságáról.

73. Ezzel együtt a Bíróságnak a szokásos tartózkodási hely 2201/2003 rendelet 8. és 10. cikkének összefüggésében értelmezett fogalmára vonatkozó ítélkezési gyakorlata iránymutatásul szolgálhat a szóban forgó kérdés esetében. Ezt a tárgyat csak röviden érintem, mivel a kérdést előterjesztő bíróság megfelelően tájékozottnak tűnik a Bíróság releváns ítélkezési gyakorlatát illetően, és a szokásos tartózkodási hely fogalmát az A-ítéletre⁴¹ és a Mercredi-ítéletre⁴² hivatkozva alakítja ki.

74. A 2201/2003 rendeletben nem szerepel a szokásos tartózkodási hely meghatározása. Csupán a „szokásos” melléknév használatából következik, hogy a tartózkodásnak bizonyos fokú állandóságot vagy rendszerességet kell elérnie.⁴³ Ahogyan azt a Bíróság hangsúlyozta,⁴⁴ a szokásos tartózkodási hely a gyermek alapvető érdekeihez, és különösen a fizikai közelséghez kapcsolódik.⁴⁵

75. A szokásos tartózkodási hely meghatározása során a Bíróság ténybeli elemekhez folyamodik.

76. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a „szokásos tartózkodási hely” fogalma együtt jár a gyermeknek a szociális és családi környezetbe való, bizonyos fokú beilleszkedésével. E célból figyelembe kell venni különösen a család adott tagállam területén való tartózkodásának időtartamát, szabályszerűségét, az e tagállam területén való tartózkodás, illetve az e tagállamba való költözés körülményeit és indokait, a gyermek állampolgárságát, az iskoláztatás helyét és körülményeit, a nyelvismeretet, valamint a gyermeknek az említett tagállamban kialakított családi és szociális kapcsolatait.⁴⁶ Ezen túlmenően a szokásos tartózkodási helynek el kell érnie egy bizonyos időtartamot ahhoz, hogy kellő állandóságot tükrözzön.⁴⁷ Figyelembe kell venni a gyermek életkorát, valamint azt a tényt, hogy főszabályként a kisgyermekek környezetét döntően a családi környezet jelenti, amelyet az a személy vagy azok a személyek határoznak meg, akikkel a gyermek együtt él, akik őt ténylegesen nevelik és gondozzák.⁴⁸

40 — Nem pedig a 2201/2003 rendelet 8. cikkében szereplőhöz hasonlóként a gyermeknek a bíróság megkeresésekor meglévő szokásos tartózkodási helye.

41 — A-ítélet (C-523/07, EU:C:2009:225).

42 — Mercredi-ítélet (C-497/10. PPU, EU:C:2010:829).

43 — Lásd a Mercredi-ítélet (EU:C:2010:829) 44. pontját.

44 — Lásd a Mercredi-ítélet (EU:C:2010:829) 46. pontját.

45 — Lásd a 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekzdését.

46 — Lásd az A-ítélet (EU:C:2009:225) 44. pontját.

47 — Lásd a Mercredi-ítélet (EU:C:2010:829) 51. pontját.

48 — Lásd a Mercredi-ítélet (EU:C:2010:829) 54. pontját.

77. A gyermek szokásos tartózkodási helyét, az adott ügy konkrét tényállásának valamennyi körülménye alapján, döntően a nemzeti bíróságnak kell megállapítania.⁴⁹

78. Következésképpen a hivatkozott ítélezési gyakorlatból kitűnik, hogy a szokásos tartózkodási helyet ténybeli fogalomként kell értelmezni. Ezt az értelmezést támasztja alá az 1980. évi Hágai Egyezményhez fűzött magyarázó jelentés, amely hajthatatlan e tekintetben. E jelentés értelmében „a szokásos tartózkodási hely fogalma a Hágai Konferencia jól kialakított fogalma, amely tisztán ténybeli kérdésként tekint erre, e tekintetben eltérve a lakóhelytől”.⁵⁰

79. Ezen túlmenően az 1980. évi Hágai Egyezményről szóló jogi szakirodalom is ténybeli fogalomként tekint a szokásos tartózkodási helyre.⁵¹ Ugyanez igaz a 2201/2003 rendeletről és elődjeiről⁵² vagy általában véve a nemzetközi magánjogról⁵³ szóló jogi szakirodalomra is. Az a döntő, hogy tényszerűen hol van a gyermek életének a központja.⁵⁴

80. Mivel a szokásos tartózkodási hely ténybeli fogalom, ebből az következik, hogy független minden arra irányuló kérdéstől, hogy jogszerűen szerezték-e, vagy sem. Máskülönben a 2201/2003 rendelet 10. cikke meg lenne fosztva értelmétől, mivel ez a rendelkezés annak ellenére lehetővé teszi szokásos tartózkodási hely szerzését, hogy az elvitel jogellenes. Más szóval a szokásos tartózkodási hely szerzésének semmi köze a költözés jogszerűségéhez. Főszabály szerint jogellenes költözés eredményeként is szerezhető szokásos tartózkodási hely.

81. Egyértelművé kell tenni továbbá, hogy még ha az angoulême-i családjogi ügyekben eljáró bíróság annak érdekében alkalmazta is a gyermek „szokásos tartózkodási helyének” fogalmát, hogy kimondja, hogy a gyermek az anya lakóhelyén marad, ennek nincs jelentősége azon kérdés szempontjából, hogy a gyermek *valójában* szerzett-e szokásos tartózkodási helyet Írországból az 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003 rendelet értelmében.

82. Úgy tűnik, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben a kérdést előterjesztő bíróság bizonyos fokú szimpátiával tekint arra az értelmezésre, amely bírósági eljárás hiányától teszi függővé a szokásos tartózkodási helyet abban az értelemben, hogy a felügyeleti joggal összefüggésben Franciaországban folyamatban lévő eljárás megakadályozza a gyermek szokásos tartózkodási helyének Franciaországból Írországba való áthelyezését.⁵⁵

49 — Lásd a Mercredi-ítélet (EU:C:2010:829) 56. pontját. Ebben az ítéletben a Bíróság hangsúlyt fektetett továbbá a szülői felelősséggel rendelkező személy arra irányuló *szándékára*, hogy tartósan másik tagállamban telepedjen le a gyermekkel, amelyet olyan kézzelfogható lépésekkel valósít meg, mint például a lakóhely vásárlása vagy bérlete mint a szokásos tartózkodási hely áthelyezésének jele. Míg a jelen ügyben az anya szándéka bizonyosan megfelelően figyelembe vehető ténybeli elemként, hangsúlyozandó, hogy a szándék Bíróság általi ilyen hangsúlyozását a Mercredi-ügy tényállása alapján kell vizsgálni, amely ügyben az anya másik tagállamban való tartózkodásának időtartama nagyon rövid volt. Valóban, ahogyan azt R. Lamont, „Habitual residence and Brussels IIbis: developing concepts for European private international family law”, 3 *Journal of Private International Law*, 2007., 261–281. o., különösen 263. o., kiemeli: „A nagyon rövid időtartamot követően szokásos tartózkodási hely szerzésére irányuló vágy azt jelentette, hogy az egyén lakossá válásra irányuló szándéka jelentőséget nyert abból a szempontból, hogy rendelkezik-e szokásos tartózkodási hellyel”.

50 — Lásd Elisa Pérez-Vera magyarázó jelentését, Madrid, 1981. április, 66. pont, elérhető: <http://www.hcch.net/upload/expl28.pdf>.

51 — P. R. Beaumont, P. E. McEleavy, hivatkozás fent, 7.67. pont, 178. o.: „Az összekötő tényező szívében ténybeli kapcsolódások állnak, és e tekintetben szembeállítható a lakóhellyel”; T. Rauscher, *Internationales Privatrecht*, 3. kiadás, Heidelberg 2009., 273. pont, 65. o.

52 — Lásd például: R. Lamont, hivatkozás fent, 263. o., aki pontosan úgy határozza meg a fogalmat, mint „egyszerűen alkalmazható és rugalmas, úgy változik, ahogyan idővel az egyén vagy család körülményei teszik”.

53 — Lásd például: G. Kegel, K. Schurig, *Internationales Privatrecht*, München 2004., 471. o. Lásd továbbá: Świerczyński, in: M. Pazdan (szerk.), *System prawa prywatnego. Prawo prywatne międzynarodowe*, tom 20A, Varsó 2014., 113. pont, 233. o.

54 — A német jogi szakirodalomban használt „*Daseinsmittelpunkt*” (az ott-tartózkodás középpontja) (T. Rauscher, hivatkozás fent, 274. pont, 65. o.) vagy „*Lebensmittelpunkt*” (az élet középpontja) (B. Heß, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Heidelberg 2010., 7. §, 55. pont, 408. o.) fogalom nagyon pontosan írja körül a kérdést. A „*Lebensmittelpunkt*” mint valamely személy szociális kapcsolatai helyének alaposabb vizsgálatához lásd: G. Kegel, „Was ist gewöhnlicher Aufenthalt?”, *Recht im Wandel seines sozialen und technischen Umfeldes – Festschrift für Manfred Rehbinder*, München/Bern 2002., 699–706. o., különösen 701. o.

55 — Fel lehetne hozni azt, hogy az anya annak ismeretében költözött Írországba a gyermekkel, hogy fellebbezést terjesztettek a Cour d'Appel de Bordeaux elé. Fent kifejtettem, hogy az apa 2012. április 23-án nyújtotta be a fellebbezést, míg az anya 2012. július 12-én költözött Írországba.

83. Véleményem szerint nem indokolt eltérni a szokásos tartózkodási helyet ténybeli fogalomként kezelő, nagyrészt elfogadott minősítéstől. Nem szükséges ezt a fogalmat elfedni jogi szerkezetekkel. A jogbiztonság egyszerűen alkalmazható fogalmat igényel. Ha elfogadnánk azt, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye nem változhat a folyamatban lévő eljárások fennállása miatt, ez valóban oda vezetne, hogy bizonytalan időtartamra akadályoztatva lenne a szokásos tartózkodási hely szerzése. Azt is jelentené, hogy a jelenlegihez hasonló ügyekben a fellebbezés pusztán léte háttérbe szorítaná a fent hivatkozott valamennyi egyéb ténybeli kérdést. Ez nem lehetett az 1980. évi Hágai Egyezmény megfogalmazóinak vagy a 2201/2003 rendelet jogalkotójának a szándéka.

84. Következésképpen a szokásos tartózkodási helyet továbbra is ténybeli fogalomként kell értelmezni. A (nemzeti) bíróságnak olyan helyzetben kell lennie, hogy a tényekre vonatkozóan elé tárt bizonyítékok alapján gyorsan meghatározhassa, hogy hol van a gyermek szokásos tartózkodási helye. A fent említett feltételekkel ez kivitelezhető gyakorlat. A nemzeti bíróságtól nem várható el, hogy felderítse a két fél másik országbeli pertörténetét pusztán azért, hogy megállapítsa a gyermek szokásos tartózkodási helyét.

85. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság azt a választ adja az első kérdésre, hogy az alapügyhöz hasonló esetben, amikor valamely gyermeket az a szülő viszi egyik tagállamból a másik tagállamba, aki abban az időpontban rendelkezik a gyermek feletti felügyeleti joggal, és akinek az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága engedélyezte a másik tagállamba költözést, a gyermek főszabály szerint szerezhet szokásos tartózkodási helyet a másik tagállamban. Az a tény, hogy az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban továbbra is folyamatban van a gyermek felügyeletére vonatkozó eljárás, nem változtat ezen a megállapításon, mivel a szokásos tartózkodási hely ténybeli fogalom, és nem függ attól, hogy folyamatban van-e jogi eljárás vagy sem.

C – A második kérdésről

86. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy megmarad-e az apa vagy a francia bíróságok⁵⁶ gyermek feletti felügyeleti joga, ami jogellenessé teszi a gyermek írországi visszatartását. Ez azt jelenti, hogy a kérdést előterjesztő bíróság lényegében a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott Hágai Egyezmény értelmezését igényli annak megállapítása érdekében, hogy a gyermek írországi tartózkodása az anya általi jogellenes visszatartást valósít-e meg, vagy sem.

87. Emlékeztetni kell arra, hogy az anya 2012. július 12-én utazott Írországba a gyermekkel, és azóta is ott tartózkodnak. Erre a költözésre az angoulême-i bíróság 2012. április 2-i ítélete alapján került sor. 2013. március 5-én a Cour d'Appel de Bordeaux elrendelte, hogy a gyermeket vissza kell vinni Franciaországba.

88. A 2012. július 12-i költözés jogszerű volt. Abban a pillanatban az anya nem sértett meg semmilyen felügyeleti jogot.⁵⁷

⁵⁶ — Ahogyan azt a tárgyaláson a Francia Köztársaság egyértelművé tette, Franciaországban a bíróság nem tarthat fenn ilyen jogokat.

⁵⁷ — A fentiekben bemutatottak értelmében ez vitán felül áll.

89. A kérdést előterjesztő bíróság célzott a jogellenes visszatartás lehetőségére „az angoulême-i családjogi ügyekben eljáró bíróság által 2012. június 2-án a láthatási jog vonatkozásában hozott végzések első megsértésétől kezdve”.⁵⁸ Ezt arra a feltételezésre alapozta, hogy „maguk a francia bíróságok hangsúlyozták, hogy annak ellenére gyakorolják továbbra is a gyermek feletti »szülői felügyeletet«, hogy a gyermek Írországban van”.⁵⁹

90. Ezen érvelésnek nem adható hely.

91. Mind az 1980. évi Hágai Egyezmény, mind a 2201/2003 rendelet a *felügyeleti*, nem pedig a *láthatási* jog megsértésére utal. Ami az 1980. évi Hágai Egyezményt érinti, ez a szöveg világosan tükrözi az egyezmény megfogalmazóinak akaratát.⁶⁰

92. Következésképpen nem látható be, hogy az anya jogellenesen vitte el vagy tartotta vissza a gyermeket 2012. július 12-én vagy a közvetlenül azt követő hónapokban.⁶¹

93. De mi a helyzet a 2013. március 5. utáni időszakkal?

94. E tekintetben az apa azt kifogásolja, hogy a gyermeket jogellenesen tartották vissza Írországban, ahogyan ez kitűnik a Cour d’Appel de Bordeaux végzéséből.⁶² Más szóval az a kérdés, hogy a jelen ügyben jogellenes visszatartássá vált-e a jogszerű elvitel.

95. Némi kétségem van azt illetően, hogy az 1980. évi Hágai Egyezmény szerződő feleinek szándékában állt-e az ilyen helyzet jogellenes visszatartás hatálya alá vonása. Az 1980. évi Hágai Egyezményhez fűzött magyarázó jelentés értelmében az ezen egyezményben tekintetbe vett helyzetek azok, amelyek mesterséges joghatósági kapcsolatok kényszerű nemzetközi szintű létrehozásából fakadnak a gyermek feletti felügyeleti jog megszerzése érdekében.⁶³ A magyarázó jelentés értelmében az bír jelentőséggel, hogy a gyermeket kiemelik abból a családból és szociális környezetből, amelyben az élete fejlődött.⁶⁴ Ilyen helyzet nem határozható meg a jelen ügyben. A Cour d’Appel de Bordeaux ítélete meghozatalának időpontjában a gyermek már több mint hét hónapja Írországban tartózkodott. Következésképpen nem hirtelen, ebben az időpontban emelték ki családjából és szociális környezetéből.

96. Következésképpen nem értem, hogy a szóban forgó ügy körülményei között hogyan válhatott jogellenes visszatartássá a jogszerű elvitel.⁶⁵

58 — Helyesen „2012. április 2.”

59 — Nem bír jelentőséggel a kérdést előterjesztő bíróságnak az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben szereplő, a Health Service Executive ítéletre (C-92/12. PPU, EU:C:2012:255, 59. pont) való hivatkozása annak megállapítása érdekében, hogy a francia bíróság „szülői felelősséggel” rendelkezik a gyermek felett. A Bíróság abban az ítéletben csupán felidézte a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 7., 8. és 9. pontjában szereplő jogi fogalom meghatározásokat.

60 — Lásd Elisa Pérez-Vera magyarázó jelentését, Madrid, 1981. április, 65. pont, elérhető: <http://www.hcch.net/upload/expl28.pdf>: „Bár a láthatási jog megsértésével – különösen amikor a gyermeket a felügyeletével megbízott személy külföldre viszi – felmerülő problémákat felvetették a 14. ülésen, a többségi álláspont az volt, hogy az ilyen helyzeteket nem lehet azonos kategóriába sorolni a megakadályozandó jogellenes elvitellel.”

61 — Úgy tűnik, hogy ezt a kérdést előterjesztő bíróság is elismeri, és az apa sem vitatja.

62 — Emlékeztetek arra, hogy a Cour d’Appel de Bordeaux 2013. március 5-én elrendelte a szülői felügyelet együttes gyakorlását, valamint hogy a gyermek az apánál marad meghatározott kapcsolattartási és lakhatási jogoknak az anya részére történő megállapítása mellett. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés megállapítja, hogy az apa attól az időponttól kezdve feltételezi a jogellenes visszatartást, amikor „az anya eredményesen érvelt a High Court előtt azzal, hogy 2013. március 5-ét közvetlenül megelőzően H. szokásos tartózkodási helye Írországban volt, és ezért a francia bíróságokat nem lehet már megkeresni ezzel a kérdéssel”. Még egyszer szeretném kiemelni, hogy a jogellenes visszatartás léte vagy nem léte független attól a kérdéstől, hogy a francia bíróságot „megkeresték-e a kérdéssel”. Ahogyan fent kifejtettem, ez lényegtelen, mivel a Franciaországban és az Írországban zajló eljárások tárgya eltér egymástól.

63 — Lásd a fent hivatkozott magyarázó jelentés 11. pontját.

64 — Uo.

65 — Ez nem jelenti azt, hogy olyan általános szabályt szeretnék megállapítani, amelynek értelmében a jogszerű elvitel soha nem válhat jogellenes visszatartássá. Lásd továbbá a fent hivatkozott magyarázó jelentés 12. pontját.

97. Az e kérdéssel kapcsolatos érvelés összhangban van a szokásos tartózkodási helyre vonatkozó kérdéssel kapcsolatos fenti érveléssel.

98. Álláspontom szerint az ilyen megállapítás összhangban van az 1980. évi Hágai Egyezmény és a 2201/2003 rendelet értelmével. Csak azt vizsgálom, hogy teljesülnek-e a 2201/2003 rendelet 11. cikkében említett, az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló visszavitt elrendelő végzés feltételei.

99. Ez a kérdés eltér a francia bíróságok felügyeleti joggal kapcsolatban meghozott határozatainak elismerésére és végrehajtására vonatkozó kérdéstől. A rendelet annak III. fejezete értelmében előírja az e tekintetben alkalmazandó elismerési és végrehajtási eljárást.

100. Következésképpen azt a választ kell adni a második kérdésre, hogy az alapügyhöz hasonló esetben, amikor valamely gyermeket az a szülő viszi egyik tagállamból a másik tagállamba, aki abban az időpontban rendelkezik a gyermek feletti felügyeleti joggal, és akinek az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága engedélyezte a másik tagállamba költözést, a visszatartást nem teszi jogellenessé a felügyeleti jognak az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságának fellebbezést elbíráló ítéletével történő megváltoztatása.

D – A harmadik kérdésről

101. A kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdéssel azt kívánja megtudni, hogy vizsgálhatja-e a szokásos tartózkodási hely kérdését.

102. Erre a kérdésre igenlő választ kell adni.

103. Mindazonáltal szeretném megismételni és hangsúlyozni, hogy az ír bíróságok feladata csupán a gyermek szokásos tartózkodási helyének az 1980. évi Hágai Egyezmény alkalmazása céljából való megállapítása, ahogyan azt említi a 2201/2003 rendelet 11. cikke, azaz csupán annak meghatározása érdekében, hogy történt-e jogellenes visszatartás.

104. Ettől eltér a felügyeleti kérdésekben fennálló joghatóságra irányuló kérdés, és azt a 2201/2003 rendelet 8., 10. és 12. cikke alapján kell eldönteni, amelyek a jelen eljárásnak nem képezik tárgyát.

105. Következésképpen a harmadik kérdésre azt a választ javaslom, hogy valamely tagállami bíróság, amelyhez a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése értelmében az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján terjesztenek elő visszavitt elrendelő határozat iránti kérelmet, vizsgálhatja a gyermek feltételezett jogellenes elvitt vagy visszatartást közvetlenül megelőző szokásos tartózkodási helyének kérdését.

VII – Véggöveztetések

106. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Supreme Court (Írország) előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire a következő választ adja:

- 1) A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében szereplő, a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény szerinti visszavitt elrendelő határozat iránti kérelem eldöntése szempontjából az alapügyhöz hasonló esetben, amikor valamely gyermeket az a szülő viszi egyik tagállamból a másik tagállamba, aki abban az időpontban rendelkezik a gyermek feletti felügyeleti joggal, és akinek az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága engedélyezte

a másik tagállamba költözést, a gyermek főszabály szerint szerezhetsz szokásos tartózkodási helyet a másik tagállamban. Az a tény, hogy az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban továbbra is folyamatban van a gyermek felügyeletére vonatkozó eljárás, nem változtat ezen a megállapításon, mivel a szokásos tartózkodási hely ténybeli fogalom, és nem függ attól, hogy folyamatban van-e jogi eljárás, vagy sem.

- 2) A 2201/2003/EK tanácsi rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében szereplő, a Hágai Egyezmény szerinti visszavitt elrendelő határozat iránti kérelem eldöntése szempontjából az alapügyhöz hasonló esetben, amikor valamely gyermeket az a szülő viszi egyik tagállamból a másik tagállamba, aki abban az időpontban rendelkezik a gyermek feletti felügyeleti joggal, és akinek az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága engedélyezte a másik tagállamba költözést, a visszatartást nem teszi jogellenessé a felügyeleti jognak az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságának fellebbezést elbíráló ítéletével történő megváltoztatása.
- 3) Valamely tagállami bíróság, amelyhez a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése értelmében a Hágai Egyezmény alapján terjesztenek elő visszavitt elrendelő határozat iránti kérelmet, vizsgálhatja a gyermek feltételezett jogellenes elvitt vagy visszatartást közvetlenül megelőző szokásos tartózkodási helyének kérdését.